

Către Administrația Prezidențială

În atenția Președintelui României, domnul Klaus Werner Iohannis

Excelența Voastră,

Organizațiile și cetățenii semnatori solicită Președintelui României să refuze promulgarea **L87/17.02.2020 Propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr.1/2011** și să trimită legea la reexaminare Parlamentului României.

Propunerea de modificare introduce un alineat problematic în cadrul articolului 7 al Legii educației naționale, interzicând educația privind o așa-zisă teorie a identității de gen, refuzând să accepte consensul științific actual, care distinge între conceptul biologic *sex* și *genul* unei persoane. Spre deosebire de „sex”, care ține de biologie (corpul unei persoane va fi de sex femeiesc, bărbătesc sau intersex), „genul” este un construct social, bazat pe un ansamblu de caracteristici emoționale, comportamentale și culturale pe care societatea le „atașează” sexului biologic al unei persoane. Genul poate avea mai multe componente, inclusiv identitatea de gen, expresia de gen, rolurile de gen, stereotipuri de gen, violența de gen, discriminare de gen etc.

Pentru a înțelege identitatea de gen, este important să clarificăm diferențele dintre noțiunile de sex și gen așa cum explică literatura științifică. Termenul de gen a fost utilizat mai întâi în anii 1960, în Statele Unite, de către psihanalisti (Stoller, 1968) și sexologi (Money & Erhardt, 1972) care **au dorit să facă distincția între sex și gen**. Astfel, ei au interpretat sexul ca ținând de domeniul biologicului, iar genul ca fiind legat de experiența personală a indivizilor.

Literatura științifică dezvoltată din anii 60 până în prezent atrage atenția că genul, ca proces, creează diferențe sociale care definesc femeile și bărbații, pe parcursul vieții lor. Indivizii învață și văd care sunt așteptările, acționează și reacționează potrivit acestora, participând astfel la construirea și menținerea ordinii de gen. Genul, ca sistem de stratificare, ierarhizează femeile și bărbații, iar într-o societate stratificată pe criterii de gen, „ceea ce bărbații fac este valorizat într-un grad mai mare în comparație cu ceea ce fac femeile, chiar dacă activitățile lor sunt similare sau asemănătoare”. (Lorber, 1994, 33) Ca structură, prin intermediul genului se diferențiază munca productivă de cea reproductivă, se legitimează cei cu autoritate și se organizează viața emoțională și cea socială. Când genul este o componentă a inegalității structurale, genul inferior se bucură de mai puțin prestigiu, putere, de avantaje economice reduse.

Întrucât genul reflectă concepțiile societăților și ale culturilor despre femei și bărbați: roluri, comportamente, atribute. Aceste semnificații s-au modificat în istorie, de exemplu, femeile nu trebuiau să învețe sau să aibă o profesie, bărbații trebuiau să fie singurii care câștigă pâinea.

Definițiile și diferențierea între gen și sex fac parte din legislație, se regăsesc în documente internaționale ratificate de România, în practica instituțiilor europene. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și

combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul) recunoaște și definește genul, după cum recunoaște și definește și “violența de gen împotriva femeilor”. Astfel, „gen” va însemna rolurile, comportamentele, activitățile și atributele construite social, pe care o societate dată le consideră adecvate pentru femei și bărbați”, iar violența de gen împotriva femeilor” va însemna violența care este direcționată împotriva unei femei pentru că ea este o femeie sau care afectează femeile în mod disproporționat”. (articol 5, <https://rm.coe.int/168046253e>)

Identitatea de gen a unei persoane se referă la experiența individuală și conștientizată a genului, care poate să corespundă sau nu cu sexul atribuit la naștere. O persoană care se simte confortabil cu genul la care a fost încadrată la naștere este o persoană *cisgender*. Un exemplu de persoană cisgender este o femeie căreia i s-a atribuit la naștere sexul femeiesc și se identifică drept femeie. A fi o persoană cisgender nu are legătură cu orientarea sexuală, iar persoanele cisgender pot avea orice orientare sexuală. Pentru persoanele trans, propria lor identitate de gen nu se potrivește cu sexul care le-a fost atribuit la naștere. Majoritatea oamenilor au o identitate de gen masculină sau feminină, dar unii oameni nu se regăsesc perfect într-una dintre aceste două categorii. Spre deosebire de expresia de gen, identitatea de gen nu este vizibilă celorlalți.

Interdicția propusă de L87/17.02.2020 Propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr.1/2011 are vicii profunde de constituționalitate și scoate în afara legii toate cadrele didactice, consilierii școlari, cadrele universitare, medicii, asistenții sociali, organizațiile neguvernamentale, formatorii profesionali din cadrul instituțiilor de stat care discută despre identitate de gen și persoane transgender. Președintele are responsabilitatea să apere integritatea spațiului educațional, libertatea de gândire și exprimare academică, care asigură elevilor, studenților și profesioniștilor acces la informații corecte bazate pe știință, nu pe prejudecăți. De asemenea, oportunitatea unei asemenea inițiative legislative trebuie examinată și prin prisma impactului său social asupra persoanelor transgender, care se confruntă cu rate alarmante de hărțuire, violență și ideea suicidă provocate de contextul social discriminatoriu și absența educației pe tema identității de gen și a egalității de gen în general. Totodată, organizațiile semnatare atrag atenția asupra pericolului pe care promulgarea acestei legi l-ar avea în demersul pentru promovarea egalității de gen, demers pe care România și l-a asumat în fața forurilor europene și internaționale. Distingția sex-gen este una larg acceptată de către comunitatea academică internațională și a stat la baza luptei pentru egalitate de gen și împotriva stereotipurilor de gen încă din anii '70.

I. Aspecte privind neconstituționalitatea propunerii legislative

Adoptarea acestei legi reprezintă un precedent periculos pentru democrația noastră și constituie un început pentru adoptarea de către stat a cenzurii și îngrădirii libertăților constituționale, contrar principiului statului de drept (**art.1 alin.3 din Constituție**) și principiului legalității (**art.1 alin.5 din Constituție**). Se încalcă principiul legalității (**art.1 alin.5 din Constituție**), deoarece legea adoptată de Parlament nu respectă regulile de tehnică legislativă, respectiv regula că dacă anumite comportamente sociale sunt interzise, trebuie prevăzut în ce constă sancțiunea sau ce tip de răspundere legală atrag. Deși inițial proiectul de lege prevedea introducerea sancțiunii cu amendă contravențională între 10.000 și 50.000 de lei, aplicată de poliție, textul adoptat de Parlament a scos orice referire la o formă de sancționare sau de răspundere juridică. O astfel de situație creează incertitudine juridică și lasă loc unor potențiale abuzuri împotriva drepturilor fundamentale.

Legea în forma adoptată de Parlament încalcă dreptul la viață privată (**art.26 din Constituție**) și dreptul la integritate fizică și psihică (**art.22 din Constituție**) al persoanelor trans și discriminează împotriva unei întregi categorii sociale (**art.16 din Constituție**). Persoanele trans sunt o realitate în societatea românească care nu poate fi ascunsă și nici negată. La nivelul Curții Europene a Drepturilor Omului, persoanele trans sunt protejate prin dreptul la viață privată, încă din anul 1992 (*B c. Franței*), când și-au câștigat dreptul de a fi recunoscute în fața legii, și prin dreptul de a nu fi discriminat, în anul 2010 (*PV c. Spaniei*). Mai mult decât atât, în anul 2015, CEDO a decis că aspectele care țin de identitatea de gen sunt acoperite prin art.14 din Convenție (dreptul de a nu fi discriminat) (*Identoba și alții c. Georgiei*). La nivelul Uniunii Europene, legislația privind egalitatea între femei și bărbați a fost extinsă încă din anul 1996 pentru a include persoanele trans (*C-13/94, P. c. S și Cornwall County Council*, 30 aprilie 1996, reafirmat în *C-423/04 Richards c. Secretary of State for Work and Pensions*, 27 aprilie 2006). Curtea a statuat cu valoare obligatorie pentru toate statele membre că principiul tratamentului egal între femei și bărbați trebuie să se aplice și cazurilor când persoana a suferit o schimbare a sexului, nu doar cazurilor în care persoana corespunde sexului biologic cu care s-a născut. Tocmai prin faptul că neagă existența noțiunilor juridice de “identitate de gen” și “gen”, concepte diferite de sexul biologic și că cele două nu sunt întotdeauna aceleași, legea adoptată de Parlament contravine principiului priorității ordinii juridice UE asupra dreptului național, prevăzut în **art.148 alin.2 din Constituție** și în art.4 din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene.

Legea adoptată de Parlament contravine **art. 11 și 20 din Constituție**, care statuează că tratatele privind drepturile fundamentale ale omului ratificate de România devin parte a dreptului intern și se aplică cu prioritate atunci când există neconcordanță cu legislația națională. În special, ne referim la Convenția de la Istanbul, privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice, în care noțiunea juridică de “gen” este definită și recunoscută, fiind la baza întregului construct instituțional de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și violenței domestice. În art.3 lit.c din Convenția de la Istanbul se definește “genul” ca fiind diferit de conceptul de “sex biologic”, respectiv genul înseamnă “rolurile construite social, comportamentele, activitățile și însușirile pe care o societate dată le consideră adecvate pentru femei și bărbați”. Definiția aceasta a genului a fost preluată și operaționalizată în legislația internă, prin intermediul Legii 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați (art.4 lit.d⁴), separat de noțiunea de “sex” înțeles ca “ansamblul trăsăturilor biologice și fiziologice prin care se definesc femeile și bărbații” (art.4 lit.d³).

Propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr.1/2011 (L87/2020) adoptată în data de 16.06.2020 de către Senatul României încalcă într-un mod flagrant libertatea de exprimare în sfera educațională. **Art. 30 din Constituția României** garantează faptul că libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor sunt inviolabile. Prin interzicerea « activităților în vederea răspândirii teoriei sau opiniei identității de gen, înțeleasă ca teoria sau opinia că genul este un concept diferit de sexul biologic și că cele două nu sunt întotdeauna aceleași » se realizează o cenzură a educației și a formării profesionale, atât în spațiul public, cât și în spațiul privat. Efectul imediat pe care legea îl are este acela de intimidare a celor care administrează mediul educațional și a celor care predau, pentru că exprimarea asupra unor informații cu caracter științific este sau ar putea fi considerată un act ilegal. O astfel de cenzură este neconstituțională din perspectiva **art. 30 alin. (1) și (2) din Constituție**.

O altă problemă pe care o ridică această propunere legislativă adoptată de Senatul României se referă la autonomia universitară, garantată prin **art. 32 din Constituție**. Într-o țară democratică, în care drepturile și

libertățile cetățenilor sunt garantate, nu poate fi interzis de către legiuitor ce teorii sau opinii să fie predate elevilor și studenților. Spațiul academic trebuie să fie un spațiu deschis, de dialog între toți actorii implicați, în cadrul căruia să existe posibilitatea de manifestare a ideilor sau a opiniilor personale și nu un spațiu de cenzură în care să se poată discuta numai despre ce consideră legiuitorul că ar fi potrivit. Autonomia universitară constă în dreptul comunității universitare de a se conduce, de a-și exercita libertățile academice fără nici un fel de ingerințe ideologice, politice sau religioase.

Prin interzicerea « teoriei sau opiniei identității de gen » se realizează o gravă încălcare a dreptului la informație (**art.31 din Constituție**) și a dreptului la învățătură (**art.32 din Constituție**), care nu este nici proporțională, nici necesară într-o societate democratică. Astăzi este interzisă « teoria identității de gen », mâine poate fi interzisă în spațiul educațional teoria relativității, doar pentru că așa au hotărât parlamentarii. În același timp, limitarea și constrângerea discursului în spațiul public, în special a discursului academic constituie o formă subtilă, extrem de periculoasă de a construi sau de a perpetua inegalități într-o societate.

Toate aspectele menționate anterior sunt cu atât mai grave, cu cât restricționează și formările extrașcolare, cât și formările profesionale desfășurate de către entități publice sau private, cum ar fi organizațiile neguvernamentale, asociațiile profesionale, sindicatele. Profesioniștii care lucrează în domeniul judiciar, poliție, medical, psiho-social au nevoie să cunoască fațete și perspective diferite ale genului și identității de gen pentru a-și putea exercita în mod optim profesia, fie că este vorba despre polițistul care intervine într-un caz de violență domestică sau violență de gen sau a medicului endocrinolog care este chemat să consulte o persoană trans sau intersex. Astfel, pe lângă limitarea dreptului acestor profesioniști la informație și educație, este limitat și dreptul lor la muncă (**art.41 din Constituție**).

II. Aspecte privind oportunitatea modificării legislative privind impactul asupra persoanelor transgender

În primul rând, trebuie să subliniem faptul că aproape jumătate dintre români susțin activități educaționale care prezintă informații despre identitate de gen și persoane transgender. Barometrul Comisiei Europene privind Discriminarea în Uniunea Europeană (septembrie 2019) arată că 43% dintre români sunt de acord ca materialele educaționale și cursurile școlare să cuprindă informații pe tema identității de gen și persoanelor transgender.[1]

Agenția pentru Drepturi Fundamentale (FRA) a Uniunii Europene (UE) a lansat în mai 2020 studiul UE asupra situației persoanelor LGBTI **Un drum lung până la egalitate**. Studiul colectează experiențele persoanelor LGBTI din toate statele membre ale Uniunii Europene și analizează gradul de discriminare resimțit de acestea în domenii precum muncă și educație, dar și percepția acestora privind acceptarea în societate și situațiile de hărțuire și violență pe care le-au resimțit. În România, chestionarul a fost completat de 3214 persoane LGBTI, datele fiind reprezentative din punct de vedere statistic și comparabile între statele Uniunii Europene.

România continuă să fie una din cele mai neprietoare țări pentru persoanele LGBTI (lesbiene, gay, bisexuale, transgender și intersex) din Uniunea Europeană. Conform datelor publicate[2], persoanele LGBTI din

România, sunt printre cele mai afectate de agresiuni homofobe și transfobe, având în același timp printre cele mai mici rate de raportare a acestor incidente, din cauza neîncrederii în poliție. Mai mult, aceste agresiuni afectează în mod disproporționat persoanele transgender: 1 din 3 persoane trans care au luat parte la studiu raportează cel puțin un atac fizic sau sexual în ultimii 5 ani. Experiențele persoanelor transgender privind violența, abuzul sexual și hărțuirea sunt cele mai grave din toate statele membre UE:

- 82% dintre respondenții trans raportează că s-au confruntat cu hărțuirea în ultimii 5 ani, cel mai ridicat procent raportat în UE
- 73% dintre persoanele trans care au răspuns studiului FRA spun că au fost hărțuite în ultimul an, cel mai ridicat procent raportat în UE
- 29% spun că au fost abuzate fizic sau sexual din cauza identității lor de gen în ultimii 5 ani, cel mai ridicat procent raportat în UEE
- 16% dintre respondenții trans raportează abuz fizic sau sexual din cauza identității lor de gen în ultimul an, cel mai ridicat procent raportat în UE
- Doar 4% dintre respondenții trans au raportat incidentul unui instituții publice sau organizații, cel mai scăzut procent raportat în UE
- 41% dintre persoanele trans intervievate nu trăiesc conform identității lor de gen, pentru că le este frică să fie atacate, amenințate sau hărțuite. Prin comparație, în Bulgaria 37% din persoane manifestă aceeași teamă, 33% în Ungaria și 34% în Polonia.
- 86% dintre persoanele trans consideră că România nu face eforturi eficiente pentru a combate intoleranța și prejudecățile față de persoane LGBTI.

Date asemănătoare au fost colectate de către Asociația ACCEPT în studiul **Trans în România**. Asociația Accept a documentat timp de un an poveștile unor persoane transgender din țara noastră. Un lucru esențial trebuie menționat de la început: a fi transgender nu este o tulburare mintală. Organizația Mondială a Sănătății, prin decizia din 25 mai 2019 privind adoptarea ediției revizuite a „Clasificației Internaționale a Maladiilor-ICD” - Revizia a 11-a a eliminat diagnosticul psihiatric de „tulburare de identitate de gen” și a reclasificat experiența trans sub denumirea de „incongruență de gen” în capitolul „Aspecte legate de sănătatea sexuală”. Până acum, vechiul diagnostic a generat extrem de multă stigmatizare, iar nevoile specifice legate de serviciile medicale pentru persoanele trans nu au fost suficient acoperite. Prezentul raport descrie, prin multiple metode de cercetare, în ce mod viața persoanelor trans din România a fost afectată de discriminare într-o multitudine de contexte: familiale, profesionale, medicale, juridice, birocratice. De asemenea, această cercetare complexă ne apropie de viața persoanelor trans, foarte diferite între ele, dar năzuind spre același lucru: ca identitatea lor să fie acceptată și respectată în societate.

Acest raport se bazează pe o cercetare exploratorie, cu o componentă calitativă și una cantitativă, cuprinzând experiențele a 142 de persoane transgender din România. Datele subliniază dificultățile majore pe care le întâmpină persoanele transgender. Au fost examinate și fundamentate sociologic, psihologic și juridic aspecte precum: marginalizarea și stigmatul social, reacțiile negative din familia de origine, procedurile dificile

pentru schimbarea actelor de stare civilă, așteptările celorlalți privind identitatea de gen și rolurile de gen, discriminarea la locul de muncă, dificultățile procesului de tranziție, lipsa de certitudine în accesul la justiție, statutul socio-economic care împiedică accesul la serviciile medicale specifice, abuzurile suferite de persoanele trans în cadrul sistemului medical, evitarea serviciilor de sănătate reproductivă, depresia și anxietatea cu care trăiesc persoanele trans, riscul foarte ridicat de suicid și sentimentul de izolare socială.

Ideația suicidală și riscul de suicid sunt foarte ridicate în rândul persoanelor trans, potrivit respondenților la chestionarul online. Această tendință este bine documentată în literatura de specialitate și trebuie să fie luată în calcul în orice prezentare a stării de sănătate mintală a persoanelor trans și non-binare. O meta-analiză[3] a 42 de studii pe eșantioane din SUA și Canada a indicat faptul că 55% dintre participanți s-au gândit serios să-și pună capăt vieții (o valoare de 14 ori mai mare decât media populației), iar 29% chiar au avut tentative de suicid (o valoare de 22 de ori mai mare decât media populației). Aceste date din literatura de specialitate sunt confirmate, din păcate, și de eșantionul de față.

La întrebarea „V-ați gândit serios să vă puneți capăt zilelor?”, un procent de 43% din eșantion au răspuns „Da, de multe ori”, iar 20% au mărturisit că s-au gândit la sinucidere cel puțin o dată în viață. Aceste procente scad atunci când participanții s-au raportat la ultimele 12 luni, interval în care 33% au avut gânduri suicidale, iar restul de persoane nu. În privința tentativelor de suicid, 12% dintre respondenți au declarat că au încercat să-și ia viața de mai multe ori, iar 11% cel puțin o dată. Dintre aceștia, 9 persoane au avut o tentativă de suicid în ultimele 12 luni.

Deci, în acest context social, este cu atât mai importantă educația pe tema identității de gen, și în niciun caz nu este benefică interzicerea ei. Ideația suicidală apare în urma traumei, presiunii interioare și exterioare cauzate de prejudecăți și înțelegerea diferențelor dintre oameni, neacceptării din partea societății și apropiaților. Prejudecățile sociale sunt exacerbate în contextul lipsei de sprijin în mediul educațional, profesional și în absența unui acces real la servicii de sănătate publică adecvate persoanelor transgender. Toate aceste persoane transgender sunt copii, frați, surori, prieteni sau chiar părinți. Viața lor, bunăstarea lor emoțională este importantă pentru bunăstarea întregii societăți. Asociația ACCEPT estimează că în România trăiesc 120 000 de persoane transgender. Prezenta propunere de modificare nu rezolvă nicio problemă reală în societate, ci caută să excludă și marginalizeze persoane deja discriminate, vulnerabile și deseori victime ale infracțiunilor motivate de ură.

III. Aspecte privind oportunitatea modificării legislative privind impactul asupra femeilor

Propunerea de lege se află în contradicție cu eforturile făcute pentru promovarea egalității de gen și stoparea violenței de gen. Distincția gen/sex este esențială pentru înțelegerea și combaterea violenței asupra femeilor- a se vedea în acest sens definiția violenței de gen folosită de către Comisia Europeană.

Prejudecățile și stereotipurile referitoare la femei și fete și rolul pe care acestea ar trebui să îl respecte în acord cu normele societății legitimează violența asupra femeilor. Barometrul de Gen realizat în anul 2018 de Centrul FILIA în colaborare cu IMAS – Marketing și Sondaje prezintă o serie de credințe tradiționaliste cu privire

la rolul femeilor și al bărbaților în familie și în spațiul public. Aproape 70% dintre respondenți consideră că bărbatul este capul familiei, iar 65% dintre respondenți sunt de părere că femeia trebuie să își urmeze bărbatul. Mai mult de unul din doi români cred că este mai mult datoria femeilor decât a bărbaților să se ocupe de treburile casnice. (Barometru de Gen. România 2018, 2019). Credințele conform cărora femeile și bărbații trebuie să se comporte într-un anumit fel în societate sau să îndeplinească anumite roluri de gen fundamentează prejudecățile și stereotipurile cu privire la violența domestică și violența împotriva femeilor. Aceste prejudecăți și stereotipuri sunt cele în baza cărora profesioniștii (polițiști, judecători, procurori, avocați, asistenți sociali etc) iau decizii despre cum să intervină în situațiile de violență împotriva femeilor și fetelor.

Un astfel de demers este cu atât mai îngrijorător cu cât fenomenul violenței de gen este unul semnificativ în societatea românească, iar reacția autorităților în fața acestui fenomen este din ce în ce mai criticată de către opinia publică. De curând, *Rețeaua pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor* (<https://violentaimpotrivafemeilor.ro>) atrăgea atenția asupra datelor îngrijorătoare privind violența de gen: 1 din 4 femei din România a fost agresată fizic sau sexual de partenerul său cel puțin o dată în viață (FRA 2014); în 2019, s-au înregistrat aproximativ 25.000 de cazuri de loviri sau alte violențe în familie, majoritatea agresorilor fiind bărbați (91%), iar majoritatea victimelor - femei (70%); mai mult de jumătate dintre români (55%) consideră violul justificat în anumite circumstanțe, ca de exemplu pe fondul consumului de alcool sau pentru că o femeie poartă „haine provocatoare” (EuroBarometrul privind violența de gen, 2016).

Echivalarea sexului cu genul în cadrul instituțional are potențialul de a crea așteptări, inhibiții și convingeri false ale fetelor cu privire la corpul lor, funcțiile sale, abilitățile lor, etc. Varietatea modurilor prin care o persoană poate arăta și se poate comporta este important să fie educată ca nefiind corelată de date biologice.

Una din cele mai importante revendicări ale Rețelei VIF și ale ONG-urilor din domeniu este **formarea continuă a personalului instituțiilor publice care lucrează cu cazuri de femei victime sau supraviețuitoare** pentru combaterea prejudecăților acestora legate de etnia, statutul social, apartenența religioasă sau orientarea sexuală a femeilor pe care au datoria să le ajute. Propunerea legislativă ar împiedica astfel de formare și ar zadarnici toate eforturile făcute de către ONG-urile și instituțiile publice de profil din ultimii ani. În plus, acest demers se află în contradicție cu **Recomandarea 1582 (2002) a Consiliului Europei** privind Formarea profesioniștilor care lucrează cu tinerii pentru a putea identifica adolescenții și copiii care cresc într-un mediu violent și pentru a adopta măsurile necesare în vederea asistenței victimelor și a recomandărilor. **Raportului Combinat 7 și 8, Comitetul pentru Eliminarea Discriminării împotriva Femeii (CEDAW)**, din cadrul Națiunilor Unite privind dezvoltarea obligatorie a competențelor în vederea metodelor de investigație sensibile la gen pentru toți membrii poliției și sistemului penal de justiție. Concret, amendamentul contravine prevederilor Convenției ONU pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor – CEDAW (ratificată de România în 1982) privind revizuirea și eliminarea stereotipurilor și prejudecăților vizavi de femei și bărbați din educație. În același timp, reprezintă o încălcare a Convenției de la Istanbul privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, (ratificate de România în 2016), în special a Articolului 14 care prevede abordarea în educație a egalității dintre femei și bărbați, a rolurilor de gen ne-stereotipe și introducerea activităților didactice de prevenire a violenței de gen: „1. *Părțile vor face demersurile necesare pentru a include material didactic pe probleme cum ar fi egalitatea între femei și bărbați, rolurile de gen ne-stereotipe, respectul reciproc, rezolvarea non-violentă a conflictelor în relațiile interpersonale, violența de gen*

Str. Lirei nr.10, București, România

Tel./Fax: + 40 (21) 252 56 20, 252 16 37, 252 90 00

E-mail: accept@acceptromania.ro, www.acceptromania.ro

împotriva femeilor și dreptul la integritate personală, adaptate capacității în evoluție a elevilor, în curriculumul formal și la toate nivelele de educație."

Un alt aspect al amendamentului propus la legea educației îl reprezintă atacul direct față de studiile de gen în mediul universitar, deoarece prin implicațiile sale această modificare propusă poate să ducă la un nou tip de cenzură dogmatică, specifică regimurilor totalitare (și experimentată până în 1989 și în România). În mediile universitare din Uniunea Europeană și România, dar și din aproape întreaga lume democratică, studiile de gen (sub forma unor cursuri sau programe de studiu universitare sau post-universitare) reprezintă o parte integrantă și legitimă a curriculumului oferit studenților și studentelor. Informațiile și abilitățile pe care studiile de gen le transmit studenților și studentelor reprezintă componente critice și necesare, care completează noțiunile de bază ale științelor sociale care caută să întărească valorile democratice: non-discriminare, incluziune, analize genizate ale diverselor aspecte ale politicilor publice, drepturile minorităților, etc. Cursuri sau departamente care vizează studiile de gen sunt parte a tradiției intelectuale în nenumărate universități de prestigiu: Universitatea Oxford[4], Universitatea Bocconi[5], Universitatea Harvard[6], London School of Economics[7], Universitatea Humboldt[8] etc. În România, tradiția studiilor de gen a debutat în anii 1990 prin introducerea în cadrul Facultății de Științe Politice a unor cursuri care vizau problematica de gen și au fost instituționalizate prin înființarea în 1998 a primului program post-universitar de studii de gen. Actualmente, cursuri sau programe post-universitare de gen sunt parte integrată a curriculumului și ofertei educaționale ale universităților din România: Universitatea București[9], Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj, Universitatea de Vest din Timișoara[10], SNSPA[11].

Modificarea propusă contravine Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2018-2021 adoptată prin Hotărârea de Guvern nr. 365/24.05.2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 465/06.06.2018, include ca directii de actiune in domeniul EDUCATIEI: „1.1. Creșterea gradului de conștientizare a copiilor și tinerilor cu privire la prevederile legale din domeniul egalității de șanse între femei și bărbați. a) Includerea în programa școlară a unor noțiuni privind violența de gen și egalitatea de gen; b) Integrarea perspectivei de gen în manualele școlare;”.

Excelența Voastră, vă rugăm să interveniți în baza mandatului dumneavoastră constituțional pentru a opri acest derapaj grav la adresa principiilor constituționale, autonomiei universitare și drepturilor fundamentale ale omului și să dispuneți trimiterea legii în procedură de reexaminare în Parlament.

Vă stăm la dispoziție pentru informații suplimentare sau alte resurse de specialitate, pe care experții noștri le au. Persoanele de contact pentru corespondență este Teodora Roseti-Ion-Rotaru, Directoare Executivă, Asociația ACCEPT, la 0723503162 și la teodora@acceptromania.ro.

Cu deosebită considerație,

Teodora Roseti, Directoare executivă a Asociației ACCEPT,
În numele semnatarilor

Str. Lirei nr.10, București, România

Tel./Fax: + 40 (21) 252 56 20, 252 16 37, 252 90 00

E-mail: accept@acceptromania.ro, www.acceptromania.ro

Semnatari:

Asociația ACCEPT
Centrul FILIA
Asociația MozaiQ
Identity.Education
Asociația PRIDE România
Asociația Front
Societatea de Analize Feministe AnA
Agenția Împreună
ECPI – Centrul European pentru Inițiative Publice
Amnesty International Bucharest Group
Go Free - Asociația pentru Sprijinirea Societății Civile
Funky Citizens
Centrul de Resurse Juridice (CRJ)
Centrul pentru Jurnalism Independent
ActiveWatch
Tineri pentru Tineri
CeRe: Centrul de Resurse pentru participare publică
Asociația Lindenfeld
Asociația COMMA
ARAS - Asociația Română Anti-SIDA
ARCEN
Federatia VOLUM
FASFR - Federația Asociațiilor Studenților Farmaciști din România
FASMR - Federația Asociațiilor Studenților la Medicină din România
Asociația Studenților la Psihologie și Sociologie din Timișoara
FDSC - Fundatia pentru Dezvoltarea Societatii Civile
Fundatia Centrul pentru Politici si Servicii de Sanatate
Asociația SEXUL vs BARZA
Asociația Sens Pozitiv
ORGANIZAȚIA SEXWORKCALL ROMÂNIA
eQuiVox Timișoara
Queer Sisterhood Cluj
Gender Talk
Grup Informal HLGBTQ+ UNITED BRAȘOV
Asociația pentru apărarea drepturilor minorităților Rise OUT
Asociația Anais
Asociația EU SUNT! TU?
Asociația E-Romnja
Societatea Independentă Română a Drepturilor Omului - SIRDO

Str. Lirei nr.10, București, România

Tel./Fax: + 40 (21) 252 56 20, 252 16 37, 252 90 00

E-mail: accept@acceptromania.ro, www.acceptromania.ro

Centrul European pentru Drepturile Copiilor cu Dizabilități (CEDCD)
Centrul pentru Inovare Publică
Centrul de Acțiune pentru Egalitate și Drepturile Omului (ACTEDO)
Asociația Umanistă Română
Asociația Young Initiative
Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință
Asociația RHRN - Romanian Harm Reduction Network
ASUR - Asociația Secular-Umanistă din România
Asociația Pro Democrația
Fundatia Centrul Parteneriat pentru Egalitate - CPE
Asociația pentru echitate "Prisma"
Societatea de Educație Contraceptivă și Sexuală
Asociația Sprijin pentru Comunitate și Asistentă Umanitară
Asociația G. R.A.D.O. - Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului
American Councils for International Education Romania
Centrul de Mediere și Securitate Comunitară
Asociația Quantic
Fabrica de Pensule
Vocea Copiilor Abandonati
Romanian Women's Lobby
Asociația Bunul Samaritean
Asociația ADO - artă pentru drepturile omului
Asociația Pentru Dialog Intercultural
Romanian Quantitative Studies Association
Q Society Iasi
Festivalul cultural LGBTQ+ SIBIU PRIDE
Centrul de Studii în Idei Politice (CeSIP)
Liga AC
Asociația Plural
Reset
Asociația Culturală Gabriela Ionescu și Slavomir Popovici - Festivalul Super
Asociația ArtCrowd - Artiști în educație
Rețeaua pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor
Asociația Mai bine
Asociația A.R.T. Fusion
European Women in Audiovisual Network (EWA)
Forum Apulum
Asociația Transcena
Asociația NEOS
Asociația Iele-Sânziene

Str. Lirei nr.10, București, România

Tel./Fax: + 40 (21) 252 56 20, 252 16 37, 252 90 00

E-mail: accept@acceptromania.ro, www.acceptromania.ro

Federatia YMCA Romania

Colectiv A Cluj

Fundația PARADA

Emil Rengle

Alexandru Solomon

Iaromira Popovici

Eugen Istodor

Valentina Iancu

Ioana Paun

Ana-Maria Ursu

Prof. Dr. Otilia Hedeșan

Dr. Mihaela Statescu

Elias Damian

Carmen Mușat

Ovidiu Anemțoaicei

Lucica Ditiu

Enache Vlad

Arpad Czirjak

Iolanda Vasiliu

Oana-Veronica Șchiopu

Pop Iulia-Paula

Daniel Kozak

Dan Dragoiu-Dragoman

Anca Năstase

Oana Bajka

Anca Maria Chelaru

Chelaru Laura

Madalin Morteau

Mihail-Valentin Cernea

Bogdan Voicu

Simina Corlat

Daniela Catalina Dragoiu Dragoman

Bogdana Voican

Mihai Chiper

Ciprian Mihali

Andrei Tiut

Oana Ungureanu

Calin Rus

Gabriel Brumariu

Mihai Stelian Rusu

[1] Factsheet, Eurobarometer on Discrimination 2019: The social acceptance of LGBTI people in the EU, p. 15, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/ebs_493_data_fact_lgbti_eu_en-1.pdf, 16.03.2020

[2] Puteți accesa datele FRA aici: <https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/2020/lgbti-survey-data-explorer>

[3] Adams, N., Hitomi, M., & Moody, C. (2017). Varied Reports of Adult Transgender Suicidality: Synthesizing and Describing the Peer-Reviewed and Gray Literature. *Transgender health*, 2(1), 60–75. doi:10.1089/trgh.2016.0036

[4] Vezi <https://www.ox.ac.uk/admissions/graduate/courses/mst-womens-studies?wssl=1>

[5] Vezi https://www.dondena.unibocconi.it/wps/wcm/connect/Cdr/Centro_Dondena/Home/Dondena+Gender+Initiative/

[6] Vezi <https://wgs.fas.harvard.edu/>

[7] Vezi <http://www.lse.ac.uk/Gender>

[8] Vezi <https://www.hu-berlin.de/en/studies/counselling/course-catalogue/programme-descriptions/gender>

[9] Vezi, printre altele, <http://www.fspub.unibuc.ro/despre/curricula/mpes>

[10] Vezi <https://genderstudies.uvt.ro/>

[11] Vezi <http://www.politice.ro/ro/mpgm>

Str. Lirei nr.10, București, România

Tel./Fax: + 40 (21) 252 56 20, 252 16 37, 252 90 00

E-mail: accept@acceptromania.ro, www.acceptromania.ro
